

3.1 Artikeltemoelijkenheden voor Hongaarsstaligen

De Nederlandse velaire fricatieven zorgen voor de meeste andersstaligen voor moeilijkheden bij het leren van de correcte uitspraak. Hoewel de meeste Hongaarsstaligen er zich niet bewust van zijn, bestaat er ook in het Hongaars een vergelijkbare klank. De glottale fricatief /h/ (meestal gespeld met een <h>, maar in vreemde woorden soms ook met <ch>) wordt aan het woordende als een stemloze velaire fricatief [x] met een sterke frictie, een hoortbaar geruis gerealiseerd, indien die door een achterklinker voorafgegaan wordt, bijv. in *doh* en *porroh* [x]. Bij de productie van deze klank in het Hongaars is de verandering in het zachte gehemelte (velum) vergelijkbaar met die in de standaarduitspraak van de Nederlandse velaire fricatieven. De slotklanken van deze twee woorden kunnen als een goed uitgangspunt worden beschouwd voor het leren van de Nederlandse velaire fricatieven.

Luister en spreek uit! Let op het sterkere geruis bij de Nederlandse woorden.

Nederlands	Hongaars	Nederlands	Hongaars
[x]	[x]	[x]	[x]
<i>doh</i>	<i>doh</i>	<i>Bach</i>	<i>Bach</i>
<i>porroh</i>	<i>porroh</i>	<i>slag</i>	<i>slah</i>
<i>krach</i>	<i>krach</i>	<i>doh</i>	<i>ah</i>
<i>Spech</i>	<i>cech</i>	<i>pech</i>	<i>pech</i>
<i>hach</i>	<i>fach</i>	<i>emnich</i>	<i>emnich</i>
<i>Pezsch</i>	<i>Pezsch</i>	<i>moloeh</i>	<i>moloeh</i>
<i>Katzsch</i>	<i>Katzsch</i>		

Conclusie

Het doel van deze bijdrage was om een beeld te geven van de werkwijze bij het samenstellen van een leerboek uitspraak Nederlands. Het is duidelijk geworden dat het doel van het beschreven leerboek is om aan de speciale behoeften van de doelgroep *Hongaarsstalige studenten Nederlands in het universitaire onderwijs* te voldoen. Dit komt specifiek tot uiting in (1) het voorstellen van een moedertaalachtige uitspraakniveau; (2) de bewustmaking van de studenten van de uitspraaktheorie; (3) de oefeningen hiervoor in een contrastieve, taalspecifieke context.

Bibliografie

- Baker 1982 – A. Baker: *Introducing English Pronunciation. Teachers' guide to Tree or Three? and Ship or Sheep?* Cambridge, 1982.
- Beheydt e.a. 1999 – L. Beheydt, R. Dirven en U.A. Kaunzner: *Uitspraak Nederlands. Tekst- en oefenboek*. Leuven, 1999.
- Celce-Murcia e.a. 1996 – M. Celce-Murcia, D.M. Brinton, J.M. Goodwin: *Teaching Pronunciation: A Reference for Teachers of English to Speakers of Other Languages*. Cambridge, 1996.
- Dalton en Seidlhofer 1994 – C. Dalton, B. Seidlhofer: *Pronunciation*. Oxford, 1994.
- Fraceters 1981 – Fons Fraters: *Zo spreek je Nederlands. Tekstboek*. Lier, 1981.

Hillegmann 1994 – P. Hillegmann: *Nederlandse fonetiek (2 delen)*. Syllabus van de Universiteit Liège, 1994.

Kenworthy 1987 – J. Kenworthy: *Teaching English Pronunciation*. London en New York, 1987.

Lowie 2004 – W. Lowie: 'De zin en onzin van uitspraakonderwijs.' In: *Levende Talen* (2006) nr. 1.

O'Connor 1980 – J.D. O'Connor: *Better English Pronunciation*. Cambridge, 1980 (2e druk).

Thio en Verboog 1991 – K. Thio, M. Verboog: 'Verstaanbaarheid'. In: *Les, tijdschrift voor leermeesters aan volwassen anderstaligen*, (1991), p. 9-12.

Thio en Verboog 1999 – K. Thio en M. Verboog: *Verstaanbaar spreken. Een handleiding uitspraakonderwijs voor docenten Nederlands als tweede taal*. Bussum, 1999 (2^e druk).

Van Haver 1980 – J. van Haver: *De uitspraak van het Nederlands*. Leuven, 1980 (3e ed., 2e druk).

Van Heuven en De Vries 1983 – V.J. van Heuven, J.W. de Vries: 'Verstaan, begrijpen en waarden van buitenlandse uitspraak'. In: *Tijdschrift voor Taal en Tekstwetenschap* (1983) nr. 2, p. 180-191.

Noten:

¹ Bij deze wil ik graag dank zeggen aan de *Nederlandse Taalunie* voor haar financiële steun waardoor het samenstellen van het leerboek mogelijk werd gemaakt.

² Het is ook mogelijk om de richting van implicatie tussen deze twee in de omgekeerde volgorde toe te passen. Dat wil zeggen de doelstelling bepaalt de doelgroep. In dit artikel en in het leerboek wordt van doelgroep uitgegaan.

³ Bij sommige auteurs wordt er ook een onderscheid gemaakt tussen verstaanbaarheid en begrijpelijkheid (Van Heuven en De Vries 1983). Verstaanbaarheid is dan herkenbaarheid van de talige code, en begrijpelijkheid is de decodeerbaarheid van de talige hoofspraak. De onderlinge relatie tussen deze twee kenmerken is nog niet helemaal opgehelderd. Ik gebruik de term 'verstaanbaarheid' – evenals het Engelse *intelligibility* vooral in die zin wordt gebruikt – in de ruime zin, d.w.z. het duidt zowel herkenbaarheid als decodeerbaarheid aan.

⁴ Hoewel er enkele – Engelse – uitspraakleerboeken bestaan waarin ook taalspecifieke problemen ter sprake komen, bijv. in de aanhangsels van O'Connor 1980 en die van Baker 1982, is er mij slechts één leerboek bekend dat voor anderstaligen met een specifieke moedertaal (Frans) bestemd is. Het is de syllabus *Nederlandse fonetiek* van Ph. Hillegmann (1994), die overigens nog niet in boekvorm verschenen is.